

Az Akadémiai Könyvtár munkája 1956/57-ben.

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára - mely 1956-ban fennállásának 130. évéhez érkezett el - 1956/57. évi munkáját a szokott szervezeti keretekben és minőségben végezte. Bár a mennyiségi adatok az 1956. év utolsó negyedének kiesései miatt alacsonyabbak az elmúlt évek hasonló adataihoz viszonyítva, az 1957. év első negyedének adatai a munka töretlenségéről tanuskodnak /ld. a csatolt melléklet adatait/.

Hangsúlyozni kell, hogy a Könyvtár dolgozói és vezetői az akadémiai palota körül hullámzó harci cselekmények ellenére is gondoskodtak az állomány legértékesebb darabjainak esetleges pusztulástól való megóvásáért, a Könyvtár helyiségeiben éjszakára és nappalra egyaránt kiterjedő tűzvédelmi ügyeletes szolgálatot szerveztek s azt a fellobbanó sztrájkok miatt december közepéig fenntartották.

Ugyanakkor november első felében minden vonalon hozzákezdtek a rendszeres munkához s legelsőként a budapesti könyvtárak között már november folyamán megkezdtek az olvasók és kutatók könyvvel és folyóirattal való ellátását. Egyik legnagyobb gondját képezte könyvtárunknak a nemzetközi cserekapcsolatok ébrentartása, sőt fokozása. Ma már nyugodtan és öntudattal mondhatjuk el, hogy a szóbanforgó időszakban nemzetközi kapcsolatainknak nemcsak fenntartása, hanem további fejlesztése is sikerrel járt. Erre érdemes egy adattal is rávilágítani: amíg rendes körülmények között a kiküldött és a kapott anyag nagyjából egyensúlyban szokott lenni, addig 1956. október és 1957. március közötti időben a külföldre küldött 936 kötet könyvvel és 3.071 egység periodikával szemben 2.777 kötet könyvet és 8.302 egység periodikát kaptunk.

+++

+++

+++

Mivel az Akadémiai Könyvtár nem általában nagykönyvtár, hanem különlegesen az Akadémián belül folyó tudományos kutatások könyvtári bázisa, szükséges, hogy munkáját e nézőpont segítségével jellemezzük. Annál is inkább megtehetjük ezt, mert az I. osztály által delegált szakértő bizottság /Kőhalmi Béla egyetemi tanár, a Könyvtártudományi Bizottság elnöke, Mátrai László akadémikus, az Egyetemi Könyvtár igazgatója, Pajkossy György osztályvezető, a Könyvtártudományi Bizottság titkára/ ez év márciusában éppen az akadémiai kutatások támogatásának szemszögéből vizsgálta meg s értékelte pozitívan a könyvtár munkáját.

I. A tudományos kutatáshoz szükséges anyag megszerzése két alapvető tényező által meghatározott keretben történt. Egyrészt annak figyelembevételével, hogy az Akadémiai Könyvtár nem önmagában, hanem az 1950. évtől egyre szaporodó tudományos kutatóintézetek könyvgyűjteményeivel együtt alkot szervezeti egységet, másrészt azon rendelkezések szem előtt tartásával, melyek az akadémiai könyvtári hálózat helyét és gyűjtőkörét a magyar könyvtári rendszeren belül kijelölték.

Ennek megfelelően az Akadémiai Könyvtár szakkönyvtári funkciókat a társadalomtudományok területén lát el s az újonnan besorolt műveknek kb. 65 százaléka a társadalomtudományok, kb. 35 százaléka a természettudományok köréből való. A korlátozott beszerzési lehetőségeket gondos válogatással igyekezett ellensúlyozni.

A folyóiratok beszerzését /mintegy 3.000 féle periodica/ elsősorban a csere lehetőségeinek felhasználásával a fenti szempontok szerint végeztük, különösen figyelve arra, hogy a modern természettudományi folyóiratokat is megszerzzük.

A könyvtár hálózati munkája a beszerzés területén aktív volt. Sikerrel gondoskodott az akadémiai kutatóintézetek könyv- és folyóiratdevizájáról. E munkája következtében az Akadémiai Könyvtár és a kutatóintézeti könyvtárak országos viszonylatban a legjobb helyzetbe kerültek /1957-ben több mint 1 millió devizaforint jutott erre a területre/. Együttal gondoskodott az akadémikusok, doktorok stb. egyéni könyv- és folyóiratrendeléseiről, vizát biztosított számukra és technikailag is lebonyolította e rendeléseket. /pl. könyvrendelés vonalán 1955-ben 60 fő részére 364 rendelést 24.384 dev. Ft, 1956-ban 45 fő részére 234 rendelést 23.983 dev Ft értékben, folyóiratvonalon 1956-ban 22 fő részére 14.000 dev.Ft, 1957-ben 33 fő részére 17.000 dev.Ft értékben eszközölt/.

Az intézetek könyv- és folyóiratrendeléseit folyamatosan intézte. Gondoskodott a cseréből származó duplumanyagok, a köteleespéldányoknak és saját duplumanyagának a hálózati könyvtárakba való eljuttatásáról. Végezte e mellett még a nemzeti tulajdonba vett könyv- és folyóiratanyagból való igénylést az az akadémiai intézetek számára.

A kéziratok és régi könyvek szerzeményezésénél nagy súlyt helyezett arra, hogy az akadémiai intézetekben és az intézetek támogatásával folyó munkákat megfelelő kéziratosforrások felkutatásával és megszerzésével támogassa /pl. a Mikszáth-, Móricz- és Ady levelezés biztosítása/.

Ugyancsak az Akadémián folyó tudományos munkához biztosított anyagot a könyvtár mikro- és fotoszolgálata. Beszerezte a kutatáshoz szükséges és az országban fel nem lelhető könyvek, folyóiratok, kéziratok mikrofilmjeit; ezeket vagy megőrzi, vagy - elsősorban természettudományi vonalon - a kutatóintézetek számára átadja.

Különösen gazdag magyar irodalmi vonatkozású és orientalisztikai mikro-anyagot szerzett be részben az Irodalomtörténeti Intézet, részben az akadémiai orientalisztikai kutatás munkájának előmozdítására. /pl. a Lipcsei-kódex, a Prágai Egyetemi Könyvtár Széll-gyűjteményének értékes magyar anyaga, a kolozsvári, marosvásárhelyi, nagyenyedi, gyulafehérvári, nagyszalontai régi magyar könyvek és kéziratok, a párisi Bibliothèque Nationale keleti kéziratai, ugyancsak orientalisztikai tárgyú kéziratok mikrofilmjei Londonból, Cambridge-ből, Tübingen-ből, Washingtonból, Leningrádból.

E szolgálati ág keretében 1956-ban mintegy ezer műről készült fényképmásolat vagy mikrofilm a megrendelők számára, s mintegy 37 akadémiai intézet, kutatócsoport vagy szakosztály vette igénybe ezt a szolgálatot.

A beszerzett könyvek, kéziratok és mikrofilmek katalogizálása az Akadémiai Könyvtárra már kötelezővé vált színvonalon történt meg. Mint kiemelkedő teljesítményt kell kiemelni az ősnymtatványok korszerű ujrakatalogizálását.

II. A több mint egy évszázados nemzetközi cseretevékenységet Széchenyi és Tol-dy hagyományaihoz híven a könyvtár teljes egészében akadémiai feladatnak, a nemzetközi tudományos érintkezés egyik jelentős eszközének tekinti. Ezért annak ellenére, hogy a csere a külföldi könyv- és folyóiratszerzeményezés egyre jelentősebb tényezője lett /1956-ban - szemben az elmúlt évi 24.4 százalékkal - a szerzeményezés 31.2 százaléka cseréből származott kb. 25.000 dollár értékben/, megis elsősorban tudománypolitikai tevékenységet jelentett: részben a MTA munkájának, a tudományos kutatásoknak és az elért eredményeknek külföldi megismertetését, részben a hasonló jellegű intézmények és szervezetek munkájának, a világ minden részében folyó kutatás eredményeinek és módszereinek a beérkezett anyag alapján való megismerését.

Az akadémiai igényeknek megfelelően a könyvtár arra törekedett, hogy az akadémiai kiadványok elsősorban a külföldi szakintézményekhez és kutatókhoz jussanak ki /ezt dokumentálja az 1957. évi statisztika is: az 1.300 cserekapcsolatból 1143 akadémiai jellegűnkől következik - szakintézet, szakkönyvtár, szakember - , 157 pedig általános könyvtári jellegű/. A szorosan vett cseretevékenységen túl az intézet vállalta még az akadémiai ajándékpéldányok azaz a külföldre tiszteletpéldányként küldött Acták kezelését. Ezt éppen az akadémiai célok szolgálatában tette, annak ellenére, hogy nem tekinthető könyvtári feladatnak.

A magyar tudományos kutatás eredményeinek szélesebbkörű megismertetése érdekében megszervezte a különlenyomat-szolgálatot, melynek keretében a külföldi érdeklődőknek rendelkezésére bocsátja az őket érdeklő magyar tanulmányokat /1956-ban és 1957 I.-V. hónapokban akadémikusok és kutatók számára 237 ízben, akadémiai kutatóintézetek kérésére 488 csomagban/, ugyanakkor biztosította a magyar tudósok külföldön megjelent különlenyomataira a szükséges keretet /az 1957. évi devizakeretből eddig 18 akadémikus és kutató számára 21 alkalommal összesen 2.326 különlenyomati példányt biztosított/.

A cseretevékenység egyik bázisát jelentő akadémiai könyv- és folyóirattartalék kezelését 1956 folyamán a könyvtár vette át.

A nemzetközi vonatkozású könyvtári tevékenység egyéb területen is /pl. Stein Aurél hagyatékának sikeres biztosítása és hazaszállíttatása/ hozott eredményeket.

III. Az Akadémiai Könyvtár olvasószolgálatának feladatát nem a művelődni vágyó rétegek olvasási igényének kielégítésében, hanem a tudományos dolgozók kutatási anyaggal való ellátásában határozta meg. Nem törekedett tehát nagy olvasótábor megszervezésére, hanem kizárólag a tudományos célból olvasók körének kiszélesítésére és ezek zavartalan munkájának biztosítására.

Ezen célkitűzések érdekében az olvasóterem használatát korlátozta oly módon, hogy állandó látogatójegyet az akadémikusokon, az akadémiai intézetek dolgozóin, a tudományos fokozatok tulajdonosain kívül csak az igazoltan tudományos munkával foglalkozóknak adott ki. Az egyetemi hallgatók közül csak a IV. és V. évfolyam hallgatói látogathatták a könyvtárat. A különgyűjtemények

olvasótermeit /Kézirattár és régi könyvek gyűjteménye, Keleti könyvtár, Mikrokönyvtár/ természetesen kizárólag tudományos kutatók látogatták.

A könyvanyag kölcsönzése - a kutatás érdekében - szintén korlátozott. Könyvet csak akadémikusok, a tudományok doktorai, kandidátusai, aspiránsok és akadémiai intézetek vehettek kölcsön. Semmiféle közművelődési jellegű kölcsönzést nem vállalt a könyvtár. 1955 júniusában éppen az intézet kezdeményezésére kiadott elnöki rendelet még az akadémiai hivatal dolgozói számára is megszüntette az "olvasmányos" kölcsönzést.

A felsorolt intézkedések következtében a könyvtári szolgáltatásokat igénybevevő tudományos céllal olvasók és kutatók száma ma már eléri a 97 százalékot.

Intézetünk amennyire korlátozta kölcsönzéseit a nem tudományos olvasók részére, olyan mértékben könnyítette azt meg az Akadémiához tartozó tudósok számára. A kikölcsönözhető művek száma nem korlátozott és a határidő sem szűkreszabott. Akadémikusoknál és a kutatóintézeteknél a kölcsönzés időtartama a szükséghez képest évekig is meghosszabbítható. Jelenleg pl. 4-nél 7-évnél, 6-nál 6 évnél, 2-nél 5 évnél régebben van könyv; az intézetek közül 23-nál 5 évnél hosszabb ideje. Bár az olvasótermi kézikönyvtár anyaga - mint mindenütt a világon - prézens jellegű, hétvégére vagy igen rövid időre ezeket is kölcsönadja akadémikusok számára. Éppen a kölcsönzések eme szabadságának eredményeként akadémikus vonalon a kölcsönzések száma az elmúlt évek folyamán határozott emelkedést mutatott: az összes kölcsönzésekhez viszonyítva 1954-ben 6.87 %, 1955-ben 8.86 %, 1956-ban 10.41 %. Jelen pillanatban 54 akadémiai tag veszi igénybe kölcsönzőszolgálatunkat 724 kötet erejéig.

A folyóiratok kölcsönadására a 312/1953. sz. főtitkári rendelet az irányadó, mely általában megtiltja a folyóiratok kikölcsönzését. A könyvtár nem kezeli mereven ezt a rendeletet. Ha mikrofilmmel és fotókopiával nem tudja az igényeket kielégíteni, indokolt esetben - természetesen rövid időre - még folyóiratot is ad kölcsön. Sajnos, azt a gyorsmásoló, illetve kontakt-másológépet, amely néhány óra alatt másolatot tudna a folyóirataikról készíteni és így ezt a problémát nagyrészt kiküszöbölné - anyagi okok miatt még nem sikerült külföldről meghozatnunk.

Az akadémiai célkitűzések szolgálatában állt a könyvtár tájékoztató és bibliográfiai munkája is. 1956-ban 211 írásbeli tájékoztatót adott, megjelentette a könyvtár új beszerzéseinek szakrendbe csoportosított jegyzékeit, a MTA működésére vonatkozó bibliográfiát s az Elnökség megbízásából megkezdte az akadémikusok bibliográfiájának anyaggyűjtését, rendezését és előszerkesztését.

A rendszeres figyelőszolgálat megindítása - egyelőre az elnökség tagjaira korlátozva - a periodika-jegyzék kiadása és szétküldése után /1957 július/ válik lehetővé.

Állományvédelmünk általában elszomorító képet mutat. Raktári helyhiány miatt 1956 folyamán 6 szakot voltunk kénytelenek kivonni a forgalomból. Könyvkötészeti és könyvrestauráló műhelyünket státusokok és helyiséghiány miatt kénytelenek voltunk megszervezni. A rendelkezésre álló költségvetési összeg - mindössze 64.000 Ft - arra sem volt elég, hogy a folyóiratok kurrens évfo-

lyamait beköthessük.

Komoly eredményt sikerült elernünk a múlt évben, az 1955-ben megkezdett munka folytatásaként, ósnyomtatványaink és régi magyar könyveink restaurálása terén /130 kötet restaurálása és ujraköttetése/. A végzett restaurálások magas színvonalát és értékét a könyvtárunkat meglátogató UNESCO könyvtári osztályvezető is kiemelte, aki ezt a munkánkat világviszonylatban is az elsőrangúak közé sorolta.

IV. Az Akadémiai Könyvtár - legnagyobb könyvtárainkhoz hasonlóan - tudományos intézmény is. E lehetőségeit azonban - melyek anyagában, feladataiban és nem utolsósorban tudományos dolgozóinak felkészültségében adva vannak - létszámhiány /a közép- és technikai-káderek rendkívül csekély volta/, továbbá a gyakorlati teendők nagy száma miatt nem tudta kellő mértékben kihasználni.

Ennek ellenére az utóbbi másfél év munkája nem maradt eredmény nélkül. A MTA elnökének engedélyével 14 dolgozónk heti 8 óra kutatónapot kapott; így alkalmuk nyílt szaktudományuk művelésére és publikációk közzétételére /irodalomtörténet, könyvtörténet, könyvtártörténet, könyvtártan, nyelvészet, orientalisztika, klasszika-filológia, archeológia, történelem területén/.

A könyv- és könyvtártörténet területén munkatervünk keretein belül megindult a publikációs tevékenység /"A MTA Könyvtárának Kiadványai" c. sorozat tanulmányai, a Kaufmann-gyűjtemény 422 sz. Kódexének faksimile kiadása, Arany János és az Akadémia kapcsolatait feltáró közlések/.

További témakörökben - amennyiben lesz rá kiadási lehetőségünk - a közeljövőben szintén módunkban lenne publikációkat közzétenni/elkészülésük sorrendjében: Ósnyomtatványkatalógus, a MTA könyvkiadványainak recenzió-bibliográfiája, a Kisfaludy-Társaság iratanyagának katalógusa, könyvtártudományi szakszótár, a magyar könyvtártudomány bibliográfiája, végül az Akadémiai Könyvtár története/.

+++

+++

+++

Befejezésül fel kell tárnunk azokat a problémákat, melyeket az Elnökség jóakaratu támogatása nélkül nem tudunk megoldani s melyek egyuttal javaslatainknak tekintendők munkánk színvonalának további emelése s az akadémiai célkitűzések könyvtári támogatása érdekében:

1./ Kérjük és javasoljuk, hogy az Elnökség - mint a Könyvtár felügyeleti szerve - Európaszerte ismert könyvtárát segítse válságos helyiségviszonyainak /dolgozóhelyiségek és raktárak/ sürgős megoldásában. Ez ma nem egyszerűen beruházási kérdés, hanem a munka akadémiai színvonalu kibontakoztatásának, a munkafegyelemnek és a vezetés tekintélyének, szavahihetőségének a problémája is. Javasoljuk, hogy e kérdéskomplexum megvizsgálására és megfelelő javaslatlattelre szűkebbkörű szakbizottság küldessék ki.

2./ Kérjük és indítványozzuk, hogy az Elnökség segítse a Könyvtárat az 1018/1956 /III.9./ sz. minisztertanácsi rendelet /könyvtári alaptörvény/ végrehajtásában. Nevezetesen nyújtson támogatást:

a./ az Akadémiai Könyvtárban létrehozandó központi könyv- és folyóirat-katalógus megszervezésének elrendelése által,

b./ egy akadémiai viszonylatban szintén összefoglaló jellegű mikrofilm-katalógus elkészítésében, esetleg nyomtatásban való kiadásában,

c./ az intézetekben folyó bibliográfiai és dokumentációs munka nyilvántartására és összehangolására nézve.

3./ A beszerzés területén a Könyvtár alapvető kötelességének tartja, hogy tudománytörténeti anyagát, elsősorban az elhunyt akadémikusok szellemi hagyatékával gyarapítsa. Ezért segítséget kér az Elnökségtől a gyűjtőtevékenység elvi, szervezeti és anyagi lehetőségeinek megteremtéséhez.

4./ A könyvtári munka határfokát néhány, a jelenlegi nehéz helyzet ellenére is szükséges intézkedéssel lenne szükségese fokozni:

a./ a Keleti Gyűjtemény önálló osztállyá szervezése /egy meglevő státushely átszervezése osztályvezetői állássá, továbbá - a Kézirattárral közösen - egy raktárkezelői státus rendszeresítése/;

b./ az ország legmodernebb könyvtári mikro- és fotolaboratoriumának fejlesztése személyzeti vonalon / az egyetlen laboratóriumvezető mellé technikusai állás szervezése/;

c./ könyvkötészet és restauráló műhely szervezése - miután a szükséges felszerelés nagyjából rendelkezésre áll;

d./ segítség néhány, már évek óta huzedó beruházás, illetve renoválás befejezésében /pl. a Kézirattár felszerelése, a katalógusterem restaurálása, az épület keleti és nyugati szárnyának átjáróval való összekötése/.

5./ A Könyvtár néhány költségvetési tételének felemelése, elsősorban a könyvfolyóirat- és kéziratbeszerzés, továbbá a könyvkötés és restaurálás vonalán, összesen mintegy 250.000 Ft összegben; a nemzetközi csere és a "vastartalék" költségvetésének egymással összefüggő rendezése.

6./ Végül - de nem utolsó sorban - lényeges haladást jelentene, ha az Elnökség a kutatóintézetekkel azonos rangra emelné történeti múltú könyvtárát. Ez nemcsak "dekorum" lenne, hanem erkölcsi és anyagi ösztönzőerő, s egyúttal további lehetőség az akadémiai célok könyvtári művelésére. A huszas és harmincas években az ország három nagy történeti könyvtára /az országos jellegű múzeumokkal és a Levéltárral együtt/ a Gyűjteményegyetem, illetve a Nemzeti Múzeum keretében már rendelkezett ezzel a státussal; a külföldi példák is hasonló analógiákkal szolgálnak: az Akadémia keretein belül folyó kutatómunka könyvtári bázisa szilárdabb lenne ezzel az erkölcsi, jogi és gazdasági egyenjogúsítással.

Budapest, 1957. május 15.

Haraszthy Gyula
a MTA Könyvtárának
igazgatója

Melléklet az Akadémiai Könyvtár anyagához

I. G Y A R A P O D Á S

<u>1./ Könyvek</u>	<u>1956</u>	<u>1957. I-III. hónap</u>
Köteles példány	2.641 kötet	556 kötet
MTA kiadványa	187 "	34 "
Vétel	1.925 "	267 "
Csere	3.398 "	1.434 "
Nemzeti tulajdonba került könyvanyag	1.382 "	129 "
Ajándék	1.342 "	277 "
Raktári anyag	-	260 "
Összesen:	10.875 "	2.957 "

A gyarapodás megoszlása terület szerint:

hazai	3.505 kötet	901 kötet
szovjet	1.596 "	473 "
népi demokratikus	752 "	338 "
egyéb külföldi	5.022 "	1.245 "
Összesen:	10.875 "	2.957 "

A gyarapodás megoszlása szakok szerint:

0/+2/ ált. jellegű művek, bibliográfiák, lexikonok, vallástud.	714 kötet	97 kötet
1 filozófia	206 "	48 "
3 társadalomtudományok	693 "	210 "
3K marxizmus-leninizmus	196 "	22 "
4 nyelvtudomány	570 "	131 "
49 keleti tudományok	1.253 "	266 "
5 természettudományok	2.041 "	806 "
6 alkalmazott tudományok	780 "	217 "
61 orvostudomány	248 "	47 "
7 művészet, zene	638 "	107 "
8 irodalom	2.680 "	731 "
9 történelem, régészet	856 "	275 "
Összesen:	10.875 "	2.957 "

2./ Periodikák

1956:

1957. I-III. hónap:

Kurrens periodikák száma:

Yásárlás	210 féle	121 féle
Köteles példány	249 "	36 "
Csere	2.401 "	929 "
Tagsági illetmény	7 "	6 "
Ajándék	20 "	5 "
	-----	-----
Összesen:	2.887 "	Összesen: 1.097 "

Megoszlásuk terület szerint:

hazai	249 féle	36 féle
szovjet	442 "	201 "
népi demokratikus	670 "	240 "
egyéb külföldi	1.526 "	620 "
	-----	-----
Összesen:	2.887 "	Összesen: 1.097 "

A periodika-gyarapodás kötetszáma:

	3.566 kötet	1.774 kötet
<u>Gyarapodás összesen:</u>	10.875 kötet könyv	2.957 kötet könyv
	3.566 " periodika	1.744 " periodika
	-----	-----
	14.441 "	4.731 "

3./ Kézirat

Kéziratkötet	78	-
Kiskézirat ill levél	4.053	437
Kéziratcsomag	55	74 /Veress Endre- hagy./

4./ Régi könyv

Osnyomtatvány	3	-
RM	14	1
Vetustissima	4	1
Régi könyv	66	7
	-----	-----
Összesen:	87 kötet	9 kötet

5./ <u>Mikrofilm</u>	<u>1956:</u>	<u>1957. I-III. hónap</u>
Mikrofilm	264 mű	86 mű /ebből: 7 régi könyv, 12 újkori nyomtatvány, 5 képanyag, 62 kézirat/

II. FELDOLGOZÁS

1./ Könyvek feldolgozása	14.649 mű	3.420 mű
katalóguscédulák száma	153.600	33.041
javitások száma	4.397	310
2./ Periodikák feldolgozása	399 féle	
3./ Kézirat	5.285 egység	1.446 egység
4./ Nyomtatvány	612 kötet	92 kötet
5./ Mikrofilm	264 mű	86 mű

III. OLVASÓSZOLGÁLAT

1./ Olvasószolgálati osztály:

olvasó	11.721	3.597
kölcsönző	4.234	1.019
olvasott kötet	41.865	12.694
kölcsönzött kötet	6.047	1.365

Az olvasók megoszlása foglalkozás szerint:

	<u>olvasóterem</u>		<u>kölcsönzés</u>	
	1956:	1957.I-III.	1956:	1957.I-III.
könyvtárközi kölcsönzés			671	134
akadémikus	385	72	441	139
aspiráns	1.132	225	607	75
egyet., főisk. tanár, előadó, adjunctus, a tud.doktora, kan- didátus	985	502	241	86
tanár, tanító	1.132	254	25	11
orvos	232	67	3	5
mérnök	540	193	22	4
bíró, ügyvéd, ügyész	361	74	14	6
író, újságíró, művész	632	267	58	14
x tudományos kutató	2.974	1.087	934	244

Az olvasók megoszlása foglalkozás szerint: /folyt./

	<u>olvasóterem</u>		<u>kölcsönzés:</u>	
	1956:	1957.I-III.	1956:	1957.I-III.
egyetemi hallgató	2.093	593	160	6
MTA alkalmazott	79	6	1.248	288
tisztviselő	205	33	8	-
fordító	366	64	-	-
egyéb	605	160	75	7
Összesen:	11.721	3.597	4.234	1.019

2./ Kézirattár és Régi könyvek gyűjteménye:

olvasó	<u>olvasó</u>		<u>használt egység</u>	
		1.527	455	16.092

3./ Keleti Gyűjtemény:

	<u>olvasó</u>		<u>használt egység</u>	
		1.147	260	6.483

4./ Mikrofilmtár:

	<u>olvasó</u>		<u>olvasott film</u>	
		212	76	285

A MTA Könyvtára egész olvasóforgalma:

	1956:	1957.I-III.:
Olvasó és kölcsönző	18.170	5.407
Használt egység	70.772	20.796

IV. NEMZETKOZI CSERE

<u>Kiküldtünk</u>	1956:	1957.I-III.:
<u>periodikus kiadványt</u>	15.760 egységet	2.789 egységet
mégpedig a Szovjetunióba	4.949 "	532 "
népi demokráciákba	4.264 "	329 "
más államokba	6.547 "	1.928 "
 <u>könyvet</u>	 3.638 kötetet	 724 kötetet
mégpedig a Szovjetunióba	1.376 "	113 "
népi demokráciákba	941 "	354 "
más államokba	1.321 "	257 "
 <u>Kaptunk</u>		
<u>periodikus kiadványt</u>	18.611 egységet	4.755 egységet
mégpedig a Szovjetunióból	3.959 "	1.071 "
népi demokráciákból	5.903 "	1.667 "
más államokból	8.749 "	2.017 "
 <u>könyvet</u>	 6.259 kötetet	 1.659 kötetet
és pedig a Szovjetunióból	2.064 "	466 "
népi demokráciákból	1.806 "	519 "
más államokból	2.389 "	674 "

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának

külföldi cserelapcsolatai 1956-ban.

Europa

27 állam:
846 intézmény

Albánia	1
Anglia	87
Ausztria	41
Belgium	40
Bulgária	7
Csehszlovákia	36
Dánia	20
Finnország	25
Franciaország	83
Görögország	5
Hollandia	32
Irország	2
Izland	2
Jugoszlávia	55
Lengyelország	39
Luxemburg	1
NDK	45
Német Szöv. Köztársaság	83
Norvégia	10
Olaszország	106
Portugália	15
Románia	6
Saarvidék	1
Spanyolország	25
Svájc	34
Svédország	43
Vatikánállam	2

Szovjetunio

1 állam:
78 intézmény

Ázsia

19 állam:
112 intézmény

Burma	2
Ceylon	2
Fülöp szigetek	2
Hongkong	1
India	32
Indokina	2
Indonézia	5
Irak	1
Irán	1
Izrael	5
Japán	40
Kína	2
Korea	1
Libanon	3
Malájföld	3
Mongolia	1
Szíria	1
Törökország	8
Vietnam	1

Afrika

8 állam:
32 intézmény

Algéria	5
Belga-Kongó	2
Délafrikai Unio	11
Egyiptom	6
Francia Nyu- gat-Afrika	1
Marokko	2

Portugál Kelet-
Afrika

1

Tunisz 4

Amerika

15 állam:
215 intézmény

Argentína	19
Brazília	20
Chile	9
Colombia	5
Equador	2
Guatemala	1
Honduras	1
Kanada	15
Kuba	2
Mexiko	6
Peru	3
San Domingo	1
Uruguay	5
USA	120
Venezuela	6

Ausztrália

3 állam:
19 intézmény

Ausztráliai Államközösség	15
Ujzélánd	3
Tasmánia	1

A K Ö N Y V T Á R K I A D V Á N Y A I

1956-ban

- 1./ Ujabb külföldi beszerzések. 28-36 szám.
- 2./ Tájékoztató a külföldi tudományos akadémiák működéséről. 4.5. sz.
- 3./ A Magyar Tudományos Akadémia működése. Bibliográfia. 1955.
- 4./ Az atomenergia békés felhasználása. Bibliográfia.
- 5./ Haraszthy Gyula: A 130 éves Akadémiai Könyvtár. /Magyar Tudomány és külön is/.
- 6./ Berlász Jenő: AZ Akadémiai Könyvtár multja. /M. Kszle és külön is/.
- 7./ Sz.Németh Máris: AZ Akadémiai Könyvtár jelene. /M. Kszle és külön is/.

A Könyvtár anyagának feltárásával és a könyvtári munkával füg-
genek össze a Könyvtár dolgozóinak alábbi publikációi:

- 1./ Gergely Pál: Vörösmarty Mihály ismeretlen kéziratai a MTA Könyvtárában. /MTA Nyelv- és Irod.Tud.Oszt Közleményei/
- 2./ Csapodi Csaba: A földrajzi katalógus a könyvtár szakkatalógus-rendszerében. /M. Kszle/
- 3./ Csapodi Csaba: Vörösmarty Mihály könyvtára a MTA Könyvtárában. /M. Kszle/